

Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка
Природничо-економічний факультет
Кафедра туризму та готельно-ресторанної справи

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри туризму та
готельно-ресторанної справи

Вероніка БУТОРІНА

«26» серпня 2026 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ІСТОРИКО-КУЛЬТУРНА СПАДЩИНА ПОДІЛЬСЬКОГО РЕГІОНУ

підготовки фахівців першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
за освітньо-професійною програмою Туризм
спеціальності *ІЗ Туризм та рекреація*
галузі знань *І Транспорт та послуги*
мова навчання *українська*

2026-2027 навчальний рік

Розробник програми: Опря Б. О., кандидат історичних наук, доцент кафедри туризму та готельно-ресторанної справи

Ухвалено на засіданні кафедри туризму та готельно-ресторанної справи

Протокол № 7 від «26» серпня 2026 року

Гарант освітньої програми

Вероніка БУТОРІНА

Зміст робочої програми навчальної дисципліни

1. Метою навчальної дисципліни «Історико-культурна спадщина Подільського регіону» є формування відповідального ставлення здобувачів до історико-культурної спадщини Поділля шляхом звільнення від стереотипів провінційності, меншовартісності культурного надбання українців, що були нав'язані й укорінилися у масовій свідомості. Спонування до подальшого збереження цінних пам'яток історії й культури Поділля та визначення можливостей їх використання в бізнес-проектах (зокрема, розбудові інфраструктури для розвитку туристичного та готельно-ресторанного бізнесу).

2. Обсяг дисципліни:

Найменування показників	денна форма навчання
Рік навчання	2026-2027
Семестр навчання	2
Кількість кредитів ЄКТС	5
Загальний обсяг годин	150
Кількість годин навчальних занять	60
Лекційні заняття	30
Практичні заняття	30
Лабораторні заняття	-
Самостійна та індивідуальна робота	90
Форма підсумкового контролю	екзамен

3. Статус дисципліни. обов'язковий освітній компонент професійної підготовки.

4. Передумови для вивчення дисципліни: передумовами вивчення навчальної дисципліни «Історико-культурна спадщина Подільського регіону» є наявність знань з таких предметів, як «Вступ до спеціальності», «Історія туризму».

5. Програмні компетентності навчання:

Інтегральна компетентність:

Здатність комплексно розв'язувати складні професійні задачі та практичні проблеми у сфері туризму і рекреації як в процесі навчання, так і в процесі роботи, що передбачає застосування теорій і методів системи наук, які формують туризмознавство, і характеризуються комплексністю та невизначеністю умов.

Загальні компетентності:

ЗК 01. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК 02. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і

технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя

ЗК 03. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності:

СК 15. Знання та розуміння предметної області та розуміння специфіки професійної діяльності.

СК 28. Здатність працювати у міжнародному середовищі на основі позитивного ставлення до несхожості до інших культур, поваги до різноманітності та мультикультурності, розуміння місцевих і професійних традицій інших країн, розпізнавання міжкультурних проблем у професійній практиці.

СК 31. Знання та розуміння регіональних аспектів туристично-рекреаційної індустрії.

6. Очікувані результати навчання з дисципліни:

ПРН 02. Знати, розуміти і вміти використовувати на практиці базові поняття з теорії туризму, організації туристичного процесу та туристичної діяльності суб'єктів ринку туристичних послуг, а також світоглядних та суміжних наук.

ПРН 14. Проявляти повагу до індивідуального і культурного різноманіття.

7. Методи навчання. Словесні, наочні методи; дедуктивний, індуктивний, аналітичний, метод порівняння, узагальнення, конкретизація; пояснювально-ілюстративний метод, демонстрація, кейс-метод, метод проблемного викладу матеріалу (ігрові методи, дискусійна панель тощо).

8. Засоби діагностики результатів навчання:

Поточний контроль: усне опитування, виконання практичних і творчих завдань, виконання індивідуальних завдань, самостійна робота, дискусійне обговорення проблемних питань, студентська презентація, виконання тестових завдань, модульна контрольна робота, екзамен.

9. Програма навчальної дисципліни

Денна форма навчання

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин			
	разом	у тому числі		
		лекційні заняття	практичні заняття	самостійна робота
Тема 1. Поділля, як історико-культурний регіон.	12	2	2	8
Тема 2. Археологічні пам'ятки Поділля.	12	2	2	8
Тема 3. Сакральні пам'ятки: храми, монастирі, кладовища.	18	4	4	10
Тема 4. Фортеці та замки Поділля.	18	4	4	10
Тема 5. Нематеріальна культурна спадщина Поділля.	12	2	2	8
Тема 6. Музеї-заповідники Поділля.	18	4	4	10
Тема 7. Палаці та парки Поділля.	18	4	4	10
Тема 8. Об'єкти науки і техніки Поділля як культурна спадщина.	12	2	2	8
Тема 9. Історико-культурна спадщина і меморіальний туризм: меморіали, пам'ятки Голодомору, Голокосту, масових репресій на Поділлі.	18	4	4	10
Тема 10. Міста Поділля як об'єкти історико-архітектурної спадщини.	12	2	2	8
Разом годин	150	30	30	90

10. Форми поточного та підсумкового контролю:

Форми поточного контролю: самостійна робота, есе, доповідь на одну із запропонованих тем практичного заняття. Знання, вміння та навички студентів оцінюються через визначення якості виконання конкретизованих завдань. Кількісна оцінка певного поточного контролю за конкретним видом навчального заняття визначається як сума балів за окремі види навчальної роботи. Максимальна кількість балів, яку може отримати студент за результатами поточного контролю – 20.

Форма модульного контролю: модульна контрольна робота. Передбачає розкриття теоретичних питань. Максимальна кількість балів, яку може отримати студент за результатами модульного контролю – 30 балів.

Оцінювання самостійної роботи (дослідницьких завдань) здійснюється у межах 10 балів.

Форма підсумкового семестрового контролю: екзамен.

11. Критерії оцінювання результатів навчання:

Поточний і модульний контроль (60 балів)			Екзам- ен	Сума
Поточний контроль	МКР	Сам. робота	40	100
20	30	10		

Критерії оцінювання практичних занять.

Поточний контроль проводиться з метою перевірки рівня підготовки здобувачів вищої освіти за визначеною темою; забезпечення зворотного зв'язку між викладачем та здобувачами вищої освіти, управління навчальною мотивацією здобувачів.

Оцінювання на практичних заняттях відбувається за 12 бальною шкалою відповідно до критеріїв, визначених «Положенням про рейтингову систему оцінювання навчальних досягнень здобувачів вищої освіти Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка».

Максимальний бал оцінки поточної успішності здобувачів вищої освіти на навчальних заняттях рівний 12. URL: https://drive.google.com/file/d/1aD_jeL-jGRbDWAegkQ58tdMxxbqQKufF/view

Відповіді студентів на семінарських заняттях оцінюються за 12-бальною системою за такими критеріями:

Критерії оцінювання знань, умінь і навичок студентів на навчальних заняттях

Рівні навчальних досягнень	Оцінка в балах (за 12-бальною шкалою)	Критерії оцінювання
Початковий (понятійний)	1	Студент володіє навчальним матеріалом дисципліни на рівні засвоєння окремих термінів; відповідає на запитання, які потребують відповіді «так» або «ні».
	2	Студент недостатньо усвідомлює мету навчально-пізнавальної діяльності; робить спробу знайти способи дій, розповісти суть заданого, проте відповідає лише за допомогою викладача на рівні «так» або «ні»; може самостійно знайти в підручнику відповідь.
	3	Студент намагається аналізувати на основі елементарних знань і навичок; виявляє окремі закономірності; робить спроби виконання вправ і завдань репродуктивного характеру; за допомогою викладача виконує прості вправи за готовим алгоритмом.
Середній (репродуктивний)	4	Студент володіє найпростішими знаннями; здатний виконати вправи і завдання за зразком; орієнтується в термінах, поняттях, визначеннях; самостійне опрацювання навчального матеріалу викликає значні труднощі.
	5	Студент розуміє суть навчальної дисципліни; може дати визначення окремих понять, категорій (однак з окремими

		помилками); вміє працювати з підручником; вміє самостійно опрацьовувати частину навчального матеріалу; виконує прості вправи і завдання за алгоритмом, але окремі висновки є нелогічними та непослідовними.
	6	Студент розуміє основні положення навчального матеріалу; може поверхнево аналізувати явища туризму та рекреації; робить певні висновки: відповідь може бути правильною, проте недостатньо осмисленою; самостійно відтворює більшу частину матеріалу; вміє застосовувати знання під час виконання вправ і завдань за алгоритмом; вміє послуговуватися додатковими джерелами.
Достатній (алгоритмічно-дієвий)	7	Студент логічно і правильно відтворює навчальний матеріал; оперує базовими поняттями; встановлює причинно-наслідкові зв'язки між ними; вміє наводити приклади на підтвердження певних думок; застосовувати теоретичні знання в стандартних ситуаціях; самостійно користуватися додатковими джерелами; правильно використовувати термінологію; складати таблиці, схеми, діаграми, карти, картосхеми.
	8	Знання студента досить повні: студент вільно застосовує вивчений матеріал у стандартних ситуаціях; вміє аналізувати, робити висновки; відповідь логічна, повна, обґрунтована, однак з окремими неточностями; вміє самостійно працювати; може підготувати реферат і обґрунтувати його положення.
	9	Студент вільно володіє вивченим матеріалом; застосовує знання в дещо змінених ситуаціях; вміє аналізувати і систематизувати інформацію; робить аналітичні висновки; використовує докази у власній аргументації; чітко тлумачить поняття, категорії; може самостійно опрацьовувати матеріал; має сформовані типові навички.
Високий (творчо-професійний)	10	Студент володіє глибокими і міцними знаннями та використовує їх у нестандартних ситуаціях; робить аргументовані висновки; практично оцінює сучасний стан рекреаційної галузі; може сприймати іншу позицію як альтернативну; знає суміжні географічні та економічні дисципліни; використовує знання, аналізуючи різні явища, процеси, які відбуваються в рекреації.
	11	Студент володіє узагальненими знаннями з навчальної дисципліни; аргументовано використовує здобуті знання в нестандартних ситуаціях; вміє знаходити джерела інформації та аналізувати їх; ставити і розв'язувати проблеми; застосовувати вивчений матеріал для власних аргументованих суджень у практичній діяльності (диспути, круглі столи тощо); спроможний за допомогою викладача підготувати виступ на студентську наукову конференцію; самостійно вивчити матеріал; визначити програму своєї пізнавальної діяльності; оцінювати різноманітні явища, процеси в рекреації.
	12	Студент має глибокі, системні, дієві знання; виявляє неординарні творчі здібності в навчальній діяльності; використовує широкий арсенал засобів для обґрунтування та доведення своєї думки; розв'язує складні завдання та проблемні ситуації; схильний до системно-наукового аналізу та прогнозу явищ, процесів у рекреації; вміє ставити і розв'язувати проблеми; вміє самостійно здобувати і використовувати інформацію; займається

		науково-дослідною роботою; логічно та творчо викладає матеріал в усній та письмовій формі; розвиває свої здібності й схильності; використовує різноманітні джерела інформації; моделює ситуації в нестандартних умовах; спроможний за допомогою викладача підготувати виступ на студентську наукову конференцію.
--	--	--

При визначенні підсумкової оцінки, поточна успішність інтегрується у 100-бальну систему за формулою $(\text{середній бал} \cdot 0,05 + 0,4) \cdot 20$, де 20 це максимальна кількість балів, виділена на оцінювання поточної успішності.

Відвідування занять. Очікується, що всі студенти відвідають лекційні та практичні заняття курсу. Студенти мають інформувати викладача про неможливість відвідати заняття. У будь-якому випадку студенти зобов'язані дотримуватися термінів виконання усіх видів робіт, передбачених курсом.

«Положення про організацію освітнього процесу КПНУ (зі змінами)» введеного в дію наказом від 03.07.2024 № 79-ОД.

URL: <https://drive.google.com/file/d/1ZbMN35h-7ZSJBBOVvL2bTCaLtRbcQA86/view>

Критерії оцінювання модульної контрольної роботи

Після вивчення освітнього компоненту здобувачі вищої освіти пишуть модульну контрольну роботу. Модульна контрольна робота виконується у письмовій формі. До її написання допускаються усі здобувачі вищої освіти. Позитивну оцінку за МКР не рекомендується покращувати. Невиконання МКР оцінюється 0 балів.

Здобувачі вищої освіти, які за результатами виконання модульних контрольних робіт отримали рейтинговий бал менший 60 % від максимальної кількості балів, виділених на цей вид роботи, а також ті, що не з'явилися для виконання або не виконали завдання, вважаються такими, що мають академічну заборгованість за результатами поточного контролю, ліквідація якої є обов'язковою.

Модульна контрольна робота складається з трьох теоретичних питань кожне з яких оцінюється максимум в 10 балів і мінімум в 6 балів.

Модульна контрольна робота виконується у письмовій формі. Основними критеріями оцінювання даного виду роботи є правильність відповідей на питання, рівень застосування набутих знань і вмінь. Максимальна кількість балів за МКР – 30. Для зарахування модульної контрольної роботи мінімальна кількість набраних балів повинна становити не менше 18, у іншому випадку МКР потрібно виконати повторно.

Оцінювання модульної контрольної роботи

Шкала ECTS	Бали	Критерії оцінювання
«відмінно»	30-27 бали	Здобувач вищої освіти у відповідях на варіант МКР демонструє глибокі знання та повною мірою володіє матеріалом, що дозволяє виявляти розуміння змісту предмету, його основних положень, категоріального

		апарату тощо, може обґрунтовувати свої судження, аргументуючи правильну відповідь, логічно та послідовно формулює текст відповідей на поставлені завдання
«добре»	26-22 бали	Результати відповідей здобувача вищої освіти на варіант МКР відповідають тим самим вимогам, що й для оцінки «відмінно», але при цьому здобувач допускає певні неточності та незначні помилки. Здобувач володіє матеріалом, правильно відповідаючи на поставлені завдання, логічно формулює відповіді, намагаючись аргументувати їх.
«задовільно»	21-18 бали	Відповіді здобувача вищої освіти на варіант МКР дозволяють виявити знання і розуміння основних положень предмета, певне володіння категоріальним апаратом, проте характеризуються фрагментарністю, відсутністю повноти та аргументованості. Здобувач допускає помилки при відповідях на питання МКР, не вміє достатньо обґрунтовувати свої судження.
«незадовільно»	18 і менше бали	Відповіді здобувача вищої освіти на варіант МКР не виявили знань та розуміння основних положень предмета, що спричинило значну кількість помилок або, взагалі, повну/часткову відсутність відповідей. Здобувач не вміє логічно побудувати відповідь, обґрунтовувати свої судження, плутається у розумінні категоріального апарату тощо.

Критерії оцінювання самостійної роботи

Робота оцінюється в 10 балів, якщо: результат виконання завдання самостійної роботи дає чітке розуміння того, що здобувач засвоїв відповідний теоретичний матеріал та набув належних практичних навичок; при виконанні завдання простежується індивідуальний підхід та використання технік креативності; здобувачем надана аргументація власної думки; при виконанні завдання використана не тільки основна, але й додаткова література та інформаційні джерела, що простежується у відповідях студента під час співбесіди.

Робота оцінюється в 9-8 бали, якщо: результат виконання завдання демонструє загальну засвоєність теоретичного матеріалу з боку здобувача та вміння у ньому орієнтуватися; чітка аргументація власної думки, використання основної та додаткової літератури при виконанні завдання; розкриття предмету дослідження не у повній мірі та наявність несуттєвих помилок під час співбесіди.

Робота оцінюється в 7-6 балів, якщо: результат виконання завдання демонструє недостатній рівень засвоєння здобувачем теоретичного матеріалу; слабка аргументація власної точки зору; поверхнєве використання основної літератури; розкриття предмету дослідження не у повній мірі та наявність суттєвих помилок при подачі теоретичного матеріалу.

Робота оцінюється в 5-0 бали, якщо: здобувач погано володіє теоретичним матеріалом не знає основних понять та визначень з матеріалу, котрий виносився на самостійне опрацювання.

Критерії оцінювання екзамену

Оцінювання знань студента на екзамені базується на його відповіді на питання, що містяться в екзаменаційних білетах з предмету. Студенти отримують по 1 білету на випадковій основі. Кожен екзаменаційний білет містить 3 питання. Максимальна кількість балів, яку може отримати студент за результатами екзамену – 40.

Білет екзамену складається з трьох теоретичних питань, перші два з яких оцінюються по 13 балів, третє, більш складного рівня – 14 балів.

Питання екзаменаційного білета оцінюються відповідно до таких критеріїв:

Рівні навчал. досягн. (ECTS)	Бали	Оцінка за нац. шкалою	Критерії оцінювання екзамену
A	37-40	відмінно	студент глибоко і всебічно знає зміст питань курсів, наукові першоджерела; логічно мислить і будує відповідь, вільно використовує набуті теоретичні знання при аналізі, висловлює своє ставлення до тих чи інших проблем, пов'язує програмовий матеріал із профілем вищого навчального закладу, демонструє високий рівень компетентності; здатний передбачати, прогнозувати, вирішує проблемні завдання.
B	34-36	добре	студент правильно, логічно відтворює навчальний матеріал, розуміє основоположні теорії і факти. Вміє наводити окремі власні приклади на підтвердження певних думок, застосовує вивчений матеріал у стандартних ситуаціях, частково контролює власні навчальні дії.
C	30-33	добре	студент твердо знає навчальний матеріал; оволодів досконало практичними навичками; аргументовано викладає матеріал, висловлює свої міркування про ті чи інші психолого-педагогічні феномени, але припускається певних неточностей і похибок у логіці викладу
D	27-29	задовільно	студент в основному знає зміст питання, але непереконливо відповідає, плутає поняття; невпевнено виконує практичні завдання, допускає неточності у теоретичних знаннях; не вміє оцінювати соціальні факти та явища, встановлювати взаємозв'язок теорії та практики
E	24-26	задовільно	студент знає близько половини навчального матеріалу, здатний відтворити його відповідно до пояснення викладача; розуміє основний навчальний матеріал, здатний з помилками й неточностями дати визначення понять; виявляє знання і розуміння основних положень навчального матеріалу. Відповідь його правильна, але недостатньо осмислена. З допомогою екзаменатора здатний аналізувати, порівнювати, узагальнювати та робити висновки. Вміє застосовувати знання при розв'язуванні задач

FX	18-23	незадовільно	студент не розкрив питання; не володіє теоретичними знаннями, не знає наукових фактів визначень; виявляє низький рівень навичок пояснення і обґрунтування фахових явищ і ситуацій
F	0-17	незадовільно	студент не розкрив питання; не володіє теоретичними знаннями, не знає наукових фактів визначень; засвоєння навчального матеріалу на рівні нижче базового, або відсутнє зовсім

Академічна доброчесність: Очікується, що роботи здобувачів вищої освіти будуть їх оригінальними дослідженнями чи міркуваннями. Відсутність посилань на використані джерела, фабрикавання джерел списування, втручання в роботу інших здобувачів становлять, але не обмежують приклади можливої академічної недоброчесності. Виявлення ознак академічної недоброчесності в письмовій роботі здобувача є підставою для її не зарахування викладачем, незалежно від масштабів плагіату чи обману.

URL: <https://integrity.kpnu.edu.ua/>

Підсумкова шкала оцінювання:

Оцінювання знань студента відбувається за 100-бальною шкалою і переводиться в національні оцінки згідно з табл. 1 «Положення про організацію освітнього процесу КПНУ (зі змінами)» введеного в дію наказом від 03.07.2024 № 79-ОД.

URL: <https://drive.google.com/file/d/1ZbMN35h-7ZSJBBOVvL2bTCaLtRbcQA86/view>

Таблиця відповідності шкал оцінювання навчальних досягнень здобувачів вищої освіти

Рейтингова оцінка з кредитного модуля	Оцінка за шкалою ECTS	Екзаменаційна оцінка за національною шкалою
90-100	A (відмінно)	відмінно
82-89	B (дуже добре)	добре
75-81	C (добре)	
67-74	D (задовільно)	задовільно
60-66	E (достатньо)	
35-59	FX (незадовільно з можливістю повторного складання)	незадовільно
34 і менше	F (незадовільно з обов'язковим проведенням додаткової роботи щодо вивчення навчального матеріалу кредитного модуля)	

Умови визначення успішного засвоєння освітнього компоненту «Історико-культурна спадщина Подільського регіону»:

- кредити присвоюються здобувачам вищої освіти після завершення навчальної дисципліни та успішного оцінювання досягнутих ними результатів навчання;

- критерієм успішного проходження здобувачем вищої освіти оцінювання результатів навчання є досягнення ним мінімального порогового рівня оцінок за кожним запланованим результатом навчання освітнього компоненту та мінімального порогового рівня оцінки за освітнім компонентом загалом, яких складає 60 % від максимально можливої кількості балів, визначеної відповідними нормативними документами Університету;

- здобувачам вищої освіти, які за результатами підсумкового контролю отримали незадовільну оцінку, дозволяють ліквідувати академічну заборгованість після належної підготовки;

- ліквідацію академічної заборгованості за результатами семестрового контролю дозволяють до початку наступного семестру в час, визначений графіком ліквідації академічної заборгованості, та допускають не більше двох разів: перший раз – викладачеві, другий – комісії, яку створюють за розпорядженням декана факультету.

- за неуспішного проходження оцінювання результатів навчання за освітнім компонентом кредити здобувачу вищої освіти не присвоюють.

В умовах застосування дистанційних технологій навчання організація поточного і семестрового контролю відбувається відповідно до «Порядку організації поточного та семестрового контролю із застосуванням дистанційних технологій навчання в Кам'янець-Подільському національному університеті імені Івана Огієнка (зі змінами)» URL: https://drive.google.com/file/d/15qM6nA_NtvOZxOYz4Hzc8DZNgnAiL_zz/view.

Неформальна та/або інформальна освіта. Визнання КПНУ ім. І. Огієнка результатів навчання, здобутих шляхом формальної або інформальної освіти регламентовано «Порядком визнання в Кам'янець-Подільському національному університеті імені Івана Огієнка результатів навчання, здобутих шляхом формальної або інформальної освіти». URL: <https://drive.google.com/file/d/19GCSM3y-K496gs8RQJp0mO9FjUJumB4T/view>

У випадку, якщо здобувач освіти отримав знання у неформальній та інформальній освіті, зарахування результатів навчання здійснюється згідно Порядку визнання результатів навчання здобувачів вищої освіти, отриманих шляхом здобуття неформальної/інформальної освіти в Кам'янець-Подільському національному університеті імені Івана Огієнка, зокрема, якщо їх тематика відповідає змісту навчальної дисципліни (окремій темі або змістовому модулю).

У неформальній освіті:

– закінчення професійних курсів, семінарів або тренінгів, тематика яких відповідає змісту навчальної дисципліни (окремій темі або змістовому модулю);

– підготовка конкурсної наукової роботи;

– призове місце на Всеукраїнському конкурсі студентських наукових робіт;

– призове місце на Всеукраїнській студентській олімпіаді.

В інформальній освіті:

– наявність наукової публікації;

– волонтерська діяльність.

12. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна.

Вивчення курсу не потребує спеціального матеріально-технічного та/або інформаційного забезпечення, однак можливе використання технічних засобів для демонстрування презентацій (ноутбук, проектор). Передбачається застосування об'єктно-модульного динамічного середовища навчання MOODLE. Можливе використання застосунків для проведення відеоконференцій.

13. Рекомендована література:

Основна:

1. Історико-культурна спадщина: створюємо і зберігаємо разом. Спільна історія. Діалог культур. URL: https://old.novadoba.org.ua/sites/default/files/files/common_history_book/chapter2.pdf
2. Ковальчук О. В. Архітектурна спадщина Поділля: історія, охорона, реставрація. Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський державний університет, 2017. 256 с.
3. Баженов Л. В., Блажевич Ю. І, Єсюнін С. М. Хмельницькі краєзнавчі студії. Хмельницький: ФОП Стрихар. А. М., 2021. 270 с.
4. Мокрик Р. Культурна колонізація. Страх, приниження та опір України в радянській імперії. Львів: Локальна історія, 2025. 432 с.
5. Ivanevych L. Traditional Costume of the Ukrainians of Podillia (the Second Half of the 19th – Beginning of the 21st Century): History, Classification, Constructive-Artistic and Regional-Local Features. Khmelnytskyi: FOP Melnyk A.A., 2022. 235 с.
6. Російсько-українська війна як конфлікт ідентичностей, цінностей та ідеологій: аналітична доповідь. Київ: Інститут політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса НАН України, 2025. 88 с.

Додаткова:

1. Хоптяр А. Ю., Опря Б. О. Нематеріальна культурна спадщина Поділля як складова світової культури. Економіка та суспільство № 70. 2024. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-70-148>
2. Опря Б. О., Опря І. А. Релігійний туризм у Стародавньому світі: паломництва до храмів та оракулів. Вісник науки та освіти. 2025. №3 (33). С. 2007-2020. URL: [https://doi.org/10.52058/2786-6165-2025-3\(33\)-2007-2020](https://doi.org/10.52058/2786-6165-2025-3(33)-2007-2020)

3. Опря Б. О., Хоптяр А. Ю. Експерсійні маршрути Кам'янця-Подільського як складова туристичної діяльності. Економіка та суспільство № 69. 2024. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-69-105>
4. Опря Б. О., Хоптяр А. Ю. Реалізація технологій туристичної діяльності в індустрії туризму Кам'янця-Подільського: розвиток в умовах сьогодення. Економіка та суспільство. 2024. № 68. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/5028>
5. Опря Б. О., Опря І. А. Естетика Сходу у флорентійському Ренесансі: уявлення про екзотичне як туристичний чинник. Вісник науки та освіти. 2025. №4 (34). С.2044-2056. URL: [https://doi.org/10.52058/2786-6165-2025-4\(34\)-2044-2056](https://doi.org/10.52058/2786-6165-2025-4(34)-2044-2056)
6. Опря Б. О. Паломництво та релігійний туризм у контексті розвитку туристичної індустрії. Географія та туризм: науковий журнал / ред. кол.: Запотоцький С. П. (гол. ред.) та ін. Київ: Альфа-ПІК, 2024. Вип. 74. С. 19-24. URL: <https://doi.org/10.17721/2308-135X.2024.74.19-24>
7. Гуцал Росіана. Історія Подільської культури XIX – початку XX століть: україно-польська мистецька інтеграція. Актуальні питання гуманітарних наук. 2023. Вип. 61. С. 97-102. URL: https://www.aphn-journal.in.ua/archive/61_2023/part_1/16.pdf
8. Михайловський В. М. Формування території історичного Поділля у другій половині XIV ст. Український історичний журнал. 2017. №3. С. 67-82. URL: https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/29569/1/Mykhaylovsky_Formuвання%20terytorii%20Podillya.pdf
9. Поділля: літопис регіону, сповненого таємниць. URL: <https://md-eksperiment.org/post/20240825-podillja-litopys-rehionu-spovnenoho-tayemnyts>
10. Тарас Я., Литвинчук І. Формування оборонних комплексів на Поділлі у XIV - XV ст.: планувальний та часовий аспект. Народознавчі зошити. 2022. №6 (168). URL: <https://nz.lviv.ua/archiv/2022-6/4.pdf>
11. Хохлов М. Туризм культурної спадщини в Україні: сучасні виклики та можливості збереження нематеріальних культурних традицій. Економіка та суспільство. 2024. №68. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-68-159>
12. Chayka, T. Yu. (n.d.). Spetsializovanyi turizm u konteksti staloho rozvytku. Klasifikatsiya vydiv spetsializovanoho turizmu (Specialized Tourism in the Context of Sustainable Development: Classification of Types of Specialized Tourism). Retrieved from <https://repository.kpi.kharkov.ua/server/api/core/bitstreams/7df1f891-fe3a-499c-94dd-b64183dba3d3/content>
13. Гуцал Р. Історія Подільської культури XIX – початку XX століть: Україно-польська мистецька інтеграція. Актуальні питання гуманітарних наук. 2023. №61. URL: https://www.aphn-journal.in.ua/archive/61_2023/part_1/16.pdf
14. Лущик М., Москвяк Я. Можливості розвитку військового туризму в Україні / Лущик М., Москвяк Я. // Міжнар. наук. журн. «Інтернаука». Сер.:

- Економічні науки, 2021. № 9. URL: <https://www.inter-nauka.com/uploads/public/16333489757957.pdf>
15. Бірнова О. Історико-культурна спадщина України: цифрові технології збереження та популяризація в умовах воєнних дій. Грані. 2023. №5. URL: <https://grani.org.ua/index.php/journal/article/view/1949>
 16. Баженова С., Белінська К., Веселовська Т. Кулінарна етнологія: кухня семи культур і не тільки. Навч.-метод. посіб. Кам'янець-Поділ. нац. ун-т ім. Івана Огієнка. Одеса : Гельветика. 2020. 431 с. URL: <https://surl.li/aqmlsp>
 17. Наказ Міністерства культури та інформаційної політики України від 13.10.2020 р. № 2182 «Про внесення змін до Національного переліку елементів нематеріальної культурної спадщини України» URL: <https://data.gov.ua/dataset/b8fd80f5-357e-489d-998d765ce6977d6e/resource/c6abad2d-a82b-4701-ae20-a22e7a5fe34f>
 18. Наказ Міністерства культури та інформаційної політики України від 04.05.2023 № 234 «Про включення до Національного переліку елементів нематеріальної культурної спадщини України» URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0234921-23#Text>
 19. Подільський розпис відроджується! URL: <https://www.kult.km.ua/news/view/262-podil-s-kiy-rozpis-vidrodzhuetsya>
 20. Почесні імена – еліта держави. Цвігун Тетяна Омелянівна. URL: <https://logos-ukraine.com.ua/project/index.php?project=piued6&id=2831>

Інформаційні ресурси:

1. 40 пам'яток архітектури, які варто побачити туристу в Кам'янці-Подільському. URL: <https://niazkamenec.org.ua/info/129-40-pamyatok-arhytekturi-yaky-varto-pobachiti-turistu-v-kamyancy-podylskomu.html>
2. Youtube канал UKRAINER. URL: <https://www.youtube.com/@ukrainernet>
3. Youtube канал Тревел-блогера Антона Птушкіна URL: <https://www.youtube.com/@ptuxermann>
4. Бібліотека КПНУ ім. І. Огієнка library.kpnu.edu.ua URL: <https://library.kpnu.edu.ua/>
5. Верховна Рада України. rada.gov.ua URL: <https://www.rada.gov.ua/>
6. Вінницький літературно-меморіальний музей Михайла Коцюбинського. URL: <http://kotsubinsky.vn.ua/about-us>
7. Вінницький обласний краєзнавчий музей. URL: <https://vinnytsia-museum.in.ua/history>
8. Державне агентство з розвитку туризму URL: <https://www.tourism.gov.ua>
9. Державний комітет статистики України. ukrstat.gov.ua URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
10. Інтерпретація культурної спадщини: Американський досвід для GAPÆ ROFEGREMAМТ4 української практики URL: <http://www.prostir.museum/ua/post/28593>